

PESTRÁ
RADA

ROMAIN GARY

SVĚTLO ŽENY

/ Přeložil Tomáš Havel

plus

Světlo ženy

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstvius.cz
www.albatrosmedia.cz

Romain Gary

Světlo ženy – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

SVĚTLO ŽENY

PESTRÁ
ŘADA
SOUDOBÉ
PRÓZY

/ Svazek 28

ROMAIN GARY

SVĚTLO
ŽENY

/ Přeložil Tomáš Havel

plus

CLAIR DE FEMME

© Éditions Gallimard, Paris, 1977

Translation © Tomáš Havel, 2018

Cover photo © Malgorzata Maj

ISBN tištěné verze 978-80-259-1006-1

ISBN e-knihy 978-80-259-1039-9 (1. zveřejnění, 2018)

I

Vystupoval jsem z taxíku, otevřel dvířka a vrazil do ní, nesla tašky, po chodníku se rozlétl chléb, vejce, mléko – tak jsme se potkali, za drobného, znučeného deště.

Muselo jí být zhruba jako mně, mezi námi jen nějaký ten rok. Obličej jako by čekal na bílé vlasy, až přijdou dotáhnout to, co mládí a půvab načrtly jen jako závdavek. Vypadala zadýchaně, jako by běžela ze strachu, že přijde pozdě. Nevěřím na předtuchy, ale už dávno jsem ztratil přesvědčení o svých nevěrách. Slova „už tomu nevěřím“ vyjadřují zase jen jistotu a v životě neexistuje nic klamnějšího.

Snažil jsem se posbírat, co zbylo z potravin u mých nohou, a málem jsem přitom upadl. Musel jsem vypadat dost komicky.

„Nechte to být...“

„Omlouvám se... Promiňte, promiňte...“

Smála se. Okolo očí se jí hloubily vrásky, roky se snášely zpět na své místo.

„To nestojí za řeč. Už jsme toho rozbili víc... a lepšího.“

Už se otáčela a já jsem se najednou bál nejhoršího: mine se, „jak se sluší a patří“, v souladu se zažitými konvencemi a návyky.

Zachránil nás taxikář. S úsměškem se ke mně naklonil.

„Promiňte, pane, ulici de Bourgogne znáte?“

„No... stojíme v ní.“

„Trafika na rohu s ulicí de Varenne, říká vám to něco?“

„To je přece tady.“

„Tak byste mi měl zaplatit, ne?“

Prohledal jsem kapsy. Neměl jsem už ani frank. Na letišti jsem je všechny vyměnil, tak jsem to chtěl vyřešit dolary, ale dostalo se mi ponaučení, že „tady jsme ve Francii“. Nevěděl jsem, co dělat, a ona mi přišla na pomoc, žena s bujnými bílými vlasy ve volném šedém kabátu za mě jízdné zaplatila a spíš ironicky než starostlivě poznamenala:

„Vypadáte, že máte potíže...“

Přitom jsem měl za to, že při pohledu zvenčí příliš viditelný nejsem. Neměl jsem na sobě uniformu prvního pilota, ale v očích cestujících i posádky jsem vždy dokázal budit dojem někoho, kdo s klidem nese zodpovědnost za lidské duše na palubě a je zvyklý řešit nebezpečné situace. Byl jsem na to vybavený, jak se říká: silná ramena a pevný pohled. Teď ze mě s každou uplynulou minutou zbývalo méně a méně, ovšem dnes existují pneumatiky, na nichž se dá i po píchnutí ujet ještě tisíc kilometrů.

„Máte pravdu, vážená paní, v klasických románech se v takových situacích lidé obracejí na kněze, nejlépe neznámého,“ přisvědčil jsem.

Nepodařilo se mi ji pobavit. Žebral jsem očima, musela to vycítit. Ještě nikdy jsem se neocitl v takové nouzi. Když jsem se později Lydie zeptal, co si v těch prvních okamžicích myslela, odpověděla vyhybavě. „Měla jsem za to, že jsem půjčila sto franků úplně opilému chlapovi a že už je nikdy neuvidím.“ Ve skutečnosti nás život pustil k vodě, jednoho jak druhého, a tomu se odjakživa říká setkání.

„Ty peníze vám vrátím, trvám na tom...“

„Opravdu to nestojí vůbec za řeč.“

„Vypíšu vám šek, když dovolíte...“

Vracel jsem se z letiště. Odpoledne jsem se tam nechal zavést, abych nastoupil do letadla do Caracasu, jak bylo dohodnuto. Posadil jsem se do kouta, čelem ke zdi, klobouk naražený hluboko do čela, a poslouchal jsem hlášení o odletech. Po sedmnácti letech strávených u Air France mě znala většina posádek, takže jsem si chtěl ušetřit setkání a přátelská vyptávání. „Kde se tady bereš, jako cestující? Půl roku dovolené, to si děláš blázný? A Yannik? Jo ták, ty teď jezdiš na dovolenou bez ní?“ Byl jsem tak zmatený, že veškerá má rozhodnutí se okamžitě projevovala opačnými skutky. Když oznámili let do Caracasu, prošel jsem halou, nasedl do taxíku a řidiči udal naši adresu v ulici Vaneau. Stačil jsem se včas vzpamatovat a poprosil ho, aby mě vysadil před trafikou na rohu. Bylo to moc blízko, bydleli jsme v té čtvrti už roky, někdo by mě mohl poznat. „V kolik hodin jste od ní odešel?“ – „Ve tři odpoledne. Cestoval jsem do Jižní Ameriky a letadlo...“ – „Viděli vás v ulici Vaneau v sedmnáct dvacet.“ – „Ano, vrátil jsem se.“ – „A domů jste nešel? Měl jste to přece kousek?“ – „Ne, zarazil jsem se právě včas. Ostatně, dohodli jsme se...“ – „Na čem?“ – „Nemám si co vyčítat. Nic jiného se nedalo dělat.“ – „V takových případech, vážený pane, je hanba zůstat naživu. Elegantní by od vás bylo střílet si kulku do hlavy.“ Ve vztahu k sobě samému jsem ironií nikdy nešetřil. Ale pokud jsem měl ještě pár let vydržet, musel jsem si na takové dotazy co nejdřív zvyknout. Neměly mít konce. Přitom bych si býval mohl vyčítat jedině to, že jsem nenastoupil do letadla. Nebyl jsem vrah, který obchází kolem místa činu, ono samo je prastarým zločincem už od té doby, co se točí kolem slunce.

Stáli jsme v dešti mezi potravinovými zásobami.

„Nějak se nemůžeme rozejít,“ poznamenal jsem.

Zasmála se a v obličejí se jí objevilo ještě víc uklidňujících vrásek.

Kavárna se jmenovala *U Aryse*. U pultu stál velmi elegantní muž v kabátě z velbloudí srsti a s borsalinem na hlavě, který na vodítku držel šedivého královského pudla, sestříhaného jako Versailleská zahrada.

Snad jednou z těch náhod, o nichž člověk neví, jestli skutečně náhodami jsou, ani zda se jedná o zlomyslný žert, nebo o laskavost, stál u jukeboxu výrostek – sám do něj hodil peníze – a poslouchal nějaký kousek od Chopina.

„Možná bude lepší mluvit, protože jinak se rychle dostaneme do slepé uličky a budeme se muset zase vracet... ‚Nevím, co dělám v téhle kavárně s mužem, kterého vůbec neznám,‘ na to myslíte?“

„Na to myslím.“

Přišel číšník.

„Dvě kávy se smetanou,“ objednal jsem a otočil se zpátky.

„No vida, už máme důvod, proč tu být.“

Pousmála se, trochu krutě.

„Já jen čekám na ten šek.“

„Panebože...“

Našel jsem v cestovní tašce šekovou knížku.

„Na jaké jméno?“

„Napište ho na doručitele...“

„Stejně bych chtěl vědět, jak se jmenujete, kdyby někdy v budoucnu...“

„Lydia Tovarská.“

Přitočil se ke mně muž s pudlem.

„Promiňte, pane... paní...“

Jediným pohybem zápěstí nadzdvihl klobouk.

„... Jsem krotitel psů a... mám takový dojem...“

„Las Vegas, 1975,“ odpověděl jsem.

Vypadal potěšeně.

„Co jste tam měl za výstup...?“

„Dělal jsem barmana v *Sand's*.“

„Ach ano, už si vzpomínám...“

Podal mi vizitku. *Señor Galba* a u toho adresy agentur v New Yorku, Paříži a Londýně.

„Když je člověk pořád na cestách, nakonec už nikoho nepoznává...“

mlčel jsem. Pochopil, vypadal, že právě prohrál v ruletě všechno, co měl, smekl, nasadil si klobouk zpět na hlavu a odvedl pudla zpátky k baru.

„Vy jste v roce 1975 dělal barmana v Las Vegas?“

„Nedělal. Ani jsem tam nebyl. Ale ten chlápek potřeboval někoho poznat...“

Zvědavě a nikoli bez chladu si mě změřila.

„Když člověk tak rychle odhalí osamělost u někoho, koho nezná...“

„Do takových důvěrností bych se nepouštěl, vážená paní,“ namítl jsem nesmírně důstojně.

Rozesmála se a pár duchů kolem mě zmizelo.

„Říkám ‚vážená paní‘, abych dal jasně najevo, že zachovávám odstup... Neznáme se a věřte mi, že důležitost těch dvou káv se smetanou nijak nepřeceňuju... Před chvílí jsem do vás vrazil, o nic víc nejde...“

„Je od vás milé, že děláte legraci.“

„Kdybych vás mohl chvílku bavit na vlastní účet, hned by mi bylo líp: není nic ušlechtilějšího než někoho rozesmát. A co vy, u vás všechno v pořádku?“

Za sklem projížděla auta – byla to samozřejmě jednosměrka – a den se kabonil. Krotitel psů u baru se rychle opíjel, brzy si vystačí sám. Pudl ho ustrašeně sledoval, člověku není snadné porozumět.

Mlčeli jsme a závěr byl jasný: ticho nezačínalo být nesnesitelné. Připadala mi vyvedená z míry, ale možná jsem si jen potřeboval dodat naději.

„Promiňte,“ řekl jsem. „Nejsem... Jsem...“

„To vidím. Trochu se vyznám v nouzových signálech. Představte si, že je mám nastudované. Před půl rokem jsem přišla o manžela a dcerku při dopravní nehodě. No... teď už se, myslím, můžeme rozejít.“

Podala mi ruku v rukavičce.

„Odvalu. Třeba se to urovná.“

„Určitě se vrátím do Francie začátkem roku, tak kdybyste neměla nic proti...“

„Neměla. Jedete daleko?“

„Do Caracasu.“

Dlouho se přehrabovala v tašce, ale nenašla ani tužku, ani papír. Šel jsem si k pokladně půjčit propisovačku a ona na růžovou stvrzenku na 6,30 franků, obsluha zahrnutá v ceně, napsala „Lydia Tovarská“, k tomu adresu a telefonní číslo. Vsunul jsem papírek do kapsy.

Laskavě se na mě usmála, jako na vyrovnání účtu, a šla. Nebyl jsem si jistý, že si budu pamatovat její tvář, tak jsem za ní vyběhl na chodník. Otočila se a čekala.

„Nic,“ řekl jsem. „Jenom abych vás příště poznal...“

Bílé vlasy měla dlouhé, až na ramena, nevěděl jsem, jestli je to proto, že se cítí mladě, nebo proto, že už si vzpomíná sama na sebe. Vysoké, vystouplé líce vzbuzovaly dojem, že čer-

né oči jsou daleko od sebe, ponořené v hloubce, pohroužené ve vlastním království stínu; velice rovná obočí nesla uprostřed hlubokou vrásku, tak jako pták nese své tělo.

Na chvíli mi přátelsky položila ruku na paži.

„Měl byste jít domů a vyspat se. Zavolejte mi, až budeme oba zpátky z té veliké dálky, kde jsme teď...“

Kolem projel taxík a bylo po všem.

Podářilo se mi zabít půl hodiny.

Vrátil jsem se do kavárny. Židle zela prázdnotou. Byl tam popelník. Přítel z Las Vegas stál pořád u pultu, zvedl jsem se a šel ho morálně podpořit. Calvados, koňak. Velbloudí srsti se zvednutým límcem, starému borsalinu s širokou krem-pou junácky naraženému k pravé straně a pečlivě obarveným vlasům s krásnou šedí ponechanou na skráních bylo o třicet let víc než mým vzpomínkám: auta Bugatti, Delage a v kině Gina Manèsová s Jeanem Muratem. Nos měl pořádný, mefistofelský, zakrýval nádherné nosní dírky. Z olivově černých očí se dalo vyčíst Cassanovovo kdovíjak vysoké stáří, nos kontrastoval s ustrašeným pohledem a vypadal, jako by se nesl vpředu, aby našel pomoc. Měl vystoupení v *Clapsy's* a zítra se svou společností – jedním asistentem, jedním šimpanzem a osmi pudly – odjížděl do Mexika a Jižní Ameriky.

„Světově známé číslo. Celé roky zkoušení... Životní dílo. Bohužel problémy s pojištěním. Tady...“

Sáhl si na srdce.

„Tři drobné infarkty. *Smrt*.“

„Prosím?“

„To je srbsky, *smrt*. Mluvím sedmi jazyky, ale nejlíp ji pojmenovali Slované, mají pro to ten nejsprávnější zvuk... *Smrt*

srbsky, *smiert* rusky, *śmierć* polsky... Jako zmije nebo ještěr... U nás na západě zní dost vznešeně: *mort*, *muerte*, *todt*... Ale *smrt*... Člověk by řekl odporný prd, co se plazí po noze... jedovatější než jedovatý štír. Obecně mi připadá, že smrti přisujeme příliš mnoho cti.“

„*Death*, to taky docela syčí,“ dodal jsem.

„Přesně tak. A co teď děláte, když už nejste v Las Vegas?“

„Nikdy jsem v Las Vegas nebyl.“

„Aha, no tak to byl někdo jiný, někde jinde. Ale i tak to potěší. Přijďte se na mě podívat, dnes večer do *Clapsy's*. Nechám vám zarezervovat stůl. Nepotkáváme se každý den... Nebo přijďte potom, na večeri. Co vy na to? Tady máte vizitku.“

„Už jste mi jednu dal.“

„Jsem ubytovaný v Quillonu, v ulici des Beaux-Arts. První představení končí v půl jedné, já jdu na scénu v jedenáct a pak ještě v jednu ráno. Určitě tam budeme mít nějaké společné přátele...“

„Za chvíli mi letí letadlo.“

„Kam?“

„Do Caracasu.“

Vedle nás si stoupl mladík a chtěl žeton na telefon. Telefonování ale nepřicházelo v úvahu. Nemohl jsem přiznat, že tam jsem, tak blízko, že jsem nikam neodjel.

„Byla půvabná, ta žena předtím. Nechci se vtírat... vypadalo to na rozchod.“

„Máte bystrý postřeh.“

„Ale ne, to bylo vcelku snadné. Hned jsem si říkal: tady něco končí.“

„Přesně tak. *Cheers*.“

„Na vaše. Ještě jednou to samé, pane vrchní. Já v životě poznal tolik žen, že jsem, abych tak řekl, byl pořád sám. Příliš znamená nikdo.“

„Hluboká myšlenka.“

„Ostatně, tak jsem přišel na své číslo... Nenechte si ho ujít.“

„Někdy příště,“ řekl jsem.

„Bohužel to budu muset brzy zabalit. Pojistky, to jsou vážně ohavné věci. Při první příležitosti vás nechají padnout. Jediné, co mi v té věci dělá starost, je Matto Grosso.“

Královský pudl nastražil uši a zdvihl šedivý, lysý čumák.

„Možná jste si všiml, že ze mě nespustí oči? Jako by věděl, co mám za potíže.“

„Smrt,“ opáčil jsem.

„Přesně tak. Má strach, že zůstane sám. Psi jsou strašně úzkostliví. No ale je možné, že umře dřív než já, už má věk... Bude mu čtrnáct.“

„Sakra. Jste spolu dlouho?“

„Třináct let. Patřil jedné ženě, kterou jsem moc miloval. Odešla s dvaadvacetiletým akrobatem – víte, ženy hodně rády pomáhají začátečnickům – a Matta Grossa mi nechala, abych se necítil tak sám... Nevystupuje se mnou, není to profesionál, je to přítel. Mám osm pudlů a šimpanze. Škoda, že odjíždíte...“

Sáhl do peněženky a vytáhl další vizitku.

„Už jste mi jednu dal,“ zopakoval jsem.

Násobil důkazy o své existenci.

Povzdychl. Nechal jsem ho zaplatit. Dlouze jsme si stiskli ruce.

„Tak snad tady, nebo někde tam, ve světě... Rád jsem vás zase viděl. Moc.“

„Já taky.“

Vyšel jsem ven a zamířil ke stanovišti taxíků. Vytáhl jsem z kapsy útržek papíru a nadiktoval řidiči adresu. Zažíval jsem chvíle paniky a prázdnoty, ozvěny smíchu, vzplanutí vzpomínek, únava se přehrabovala ve stoce paměti a na povrch vyhazovala útržky štěstí. Zbytek byly obavy a výčitky. Každá uplynulá minuta vypadala jako vyrvaná zkamenělému času. Nejdřív jsem sundal hodinky a dal je do kapsy, ale bylo to ještě horší. Připnul jsem si je zpátky na ruku. Bylo šest hodin. Netušil jsem ani, jestli už to začalo, nebo skončilo. V té chvíli jsem měl být daleko nad oceánem, kdesi za místem, kterému piloti říkají bod, odkud není návratu.

Starý činžák v ulici Saint-Louis-en-l'Île. Na poštovní schránce její jméno a *třetí poschodí vlevo*. Stoupal jsem po schodech. Byl na nich červený koberec a rostliny v květináčích.

Otevřela mi a chladně na mě pohlédla.

„Jako bych to nečekala. Pojdte dál.“

Obývák byl velice světlý. Jírovce dosahovaly až k oknům. Květiny nebyly žádné kytice a musela je sama koupit. Tóny indiánské flétny v sousední místnosti ohryzávaly samotu. Udýchané, vyčerpané, jako by vycházely ze sanatoria. Vzala si ode mě baloňák, tašku, klobouk a někam je odnesla. Pohledem jsem bloudil po stěnách, ale fotky musela mít někde blíž při sobě. Posadil jsem se do šedo zeleného křesla. Ze sametu. Vrátila se a zůstala stát.

„Vy nemáte psa?“ zeptal jsem se. „Nebojte, nemyslím to jako kandidaturu. Psi jsou dnes hodně oblíbení. Nikdy po nich nebyla taková sháňka. Četl jsem to v novinách.“

Pozorně mě pozorovala, dalo by se říct lékařským okem. Když si někdo pustí domů neznámého člověka, který vyka-

zuje příznaky ztroskotance, je opatrnost na místě. Musela se ptát, jestli kromě mě přežil ještě někdo.

„Vypadáte, jako byste strávil celou noc u výslechu. Na kriminálce. A samozřejmě nemáte alibi. Určitě to tak není, ale člověka to každopádně napadne. Vy jste... sledují vás.“

„Přesně tak.“

„Před chvilkou, v kavárně, jsem se vám s něčím svěřila. A vy jste skočil po prvním neštěstí, které vám přišlo do cesty. Tak teď to vidíte. Ani u mě doma není veselo. Jestli vás to utěší.“

Zíral jsem do modrého koberce, který jsem měl mezi nohama. Chtělo se mi ke všemu přiznat.

„Vzpomínáte na mého přítele z Las Vegas, z toho baru? S tím starým, šedivým pudlem? Jmenuje se señor Galba a sbírá infarkty. Dělá si o svého psa starosti. Nechce, aby zůstal sám. A pes z něj nespustí oči, jako by to věděl. Takže señor Galba se ožírá a pes ho úzkostně pozoruje... Myslel jsem, že by vás to mohlo zajímat.“

„Hodil byste se mi. Mám krámk s kuriozitami v ulici de Bourgogne. Ale už nemám, kam vás tam dát. Zabral byste moc místa.“

Když se usmívala, objevil se docela jiný život – musela být dlouho šťastná.

Šla do vedlejší místnosti, znovu pustila stejnou desku a zesílila zvuk, jako by mě chtěla od sebe vzdálit, potom se vrátila.

„Srbsky se to řekne *smrt* a vyjadřuje to přibližně stejnou věc jako vaše indiánská flétna. To vím od seňora Galby, je totiž mimo jiné i polyglot. Tak teď už všechno víte, takže můžu jít...“

Čekal jsem, ale nic neříkala.